

Univerzitet u Beogradu
Filozofski fakultet
Odeljenje za psihologiju

MOTIVACIJA I EMOCIJE

Slobodan Marković

Tematske celine

MOTIVACIJA: Instinkti, Fiziologija, Nenagonska motivacija

EMOCIJE: Neuralne osnove, Fenomenologija, Teorije

SPAVANJE I SAN

KONATIVNI NIVOI

Složenost (broj sastavnih komponenti)

Fleksibilnost (adaptacija na sredinske uslove)

Inovativnost (podložnost učenju)

Svesnost (kognitivno posredovanje)

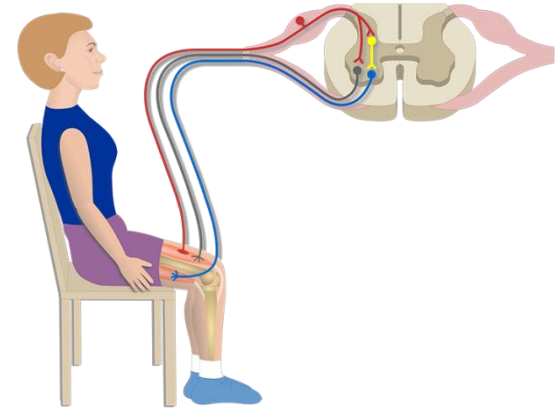
KONATIVNI NIVOI

REFLEKSNE REAKCIJE

INSTINKTIVNE RADNJE

SVRSISHODNE AKCIJE

Složenost (broj sastavnih komponenti)

Fleksibilnost (adaptacija na sredinske uslove)

Inovativnost (podložnost učenju)

Svesnost (kognitivno posredovanje)

KONATIVNI NIVOI

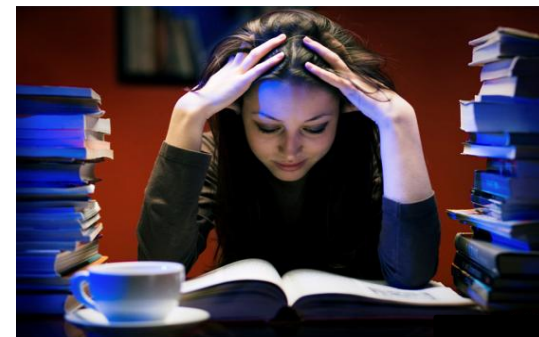
Složenost (broj sastavnih komponenti)

Fleksibilnost (adaptacija na sredinske uslove)

Inovativnost (podložnost učenju)

Svesnost (kognitivno posredovanje)

KONATIVNI NIVOI

Složenost (broj sastavnih komponenti)

Fleksibilnost (adaptacija na sredinske uslove)

Inovativnost (podložnost učenju)

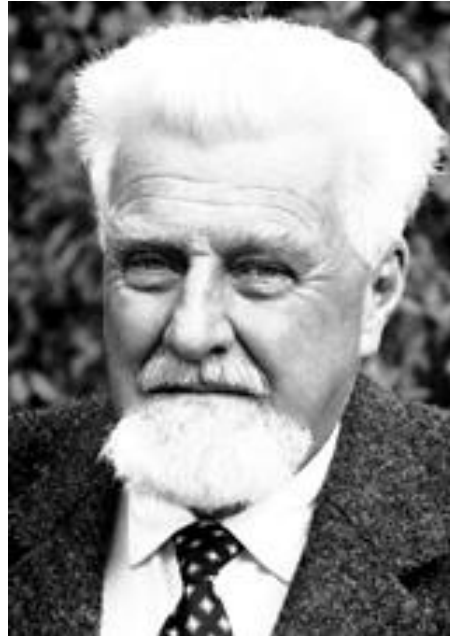
Svesnost (kognitivno posredovanje)

INSTINKTI

ETOLOGIJA: PONAŠANJE ŽIVOTINJA

Nikolaas Tinbergen
(1907-1988)

Konrad Lorenz
(1903-1989)

Karl von Frisch
(1886-1982)

ETOLOGIJA: PONAŠANJE ŽIVOTINJA

ETOLOGIJA: PONAŠANJE ŽIVOTINJA

ETOLOGIJA: PONAŠANJE ŽIVOTINJA

ETOLOGIJA: PONAŠANJE ŽIVOTINJA

ETOLOGIJA: PONAŠANJE ŽIVOTINJA

ETOLOGIJA: PONAŠANJE ŽIVOTINJA

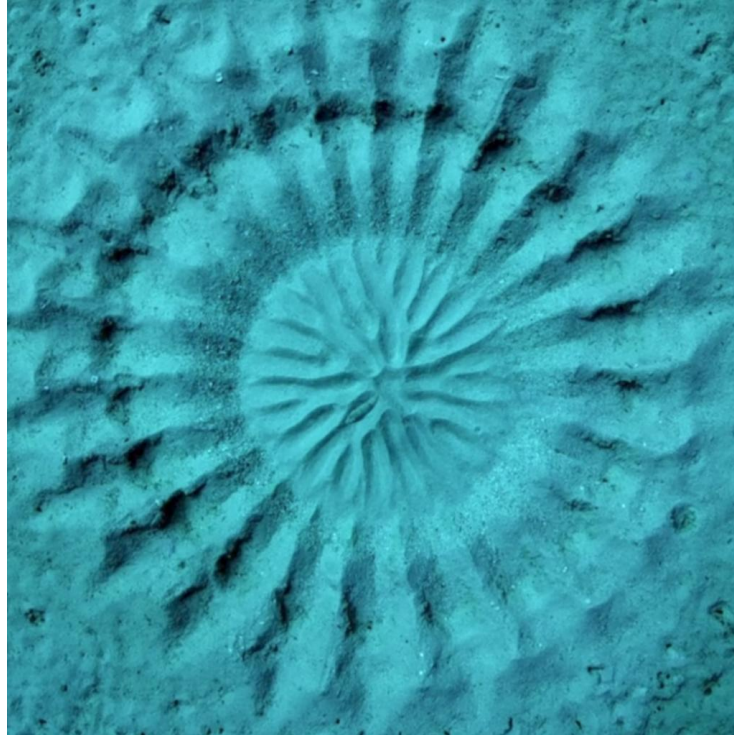
ETOLOGIJA: PONAŠANJE ŽIVOTINJA

ETOLOGIJA: PONAŠANJE ŽIVOTINJA

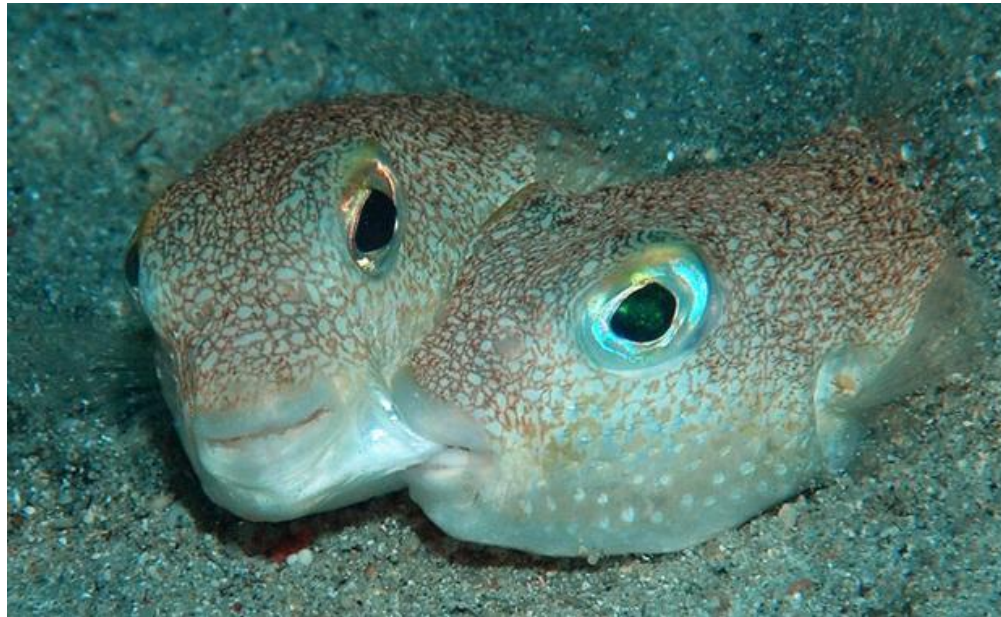
ETOLOGIJA: PONAŠANJE ŽIVOTINJA

ETOLOGIJA: PONAŠANJE ŽIVOTINJA

ETOLOGIJA: PONAŠANJE ŽIVOTINJA

INSTINKTI: opšte karakteristike

1. UROĐENOST

Ponašanje koje nije posledica učenja jedinke, već je karakteristika ponašanja **vrste**.

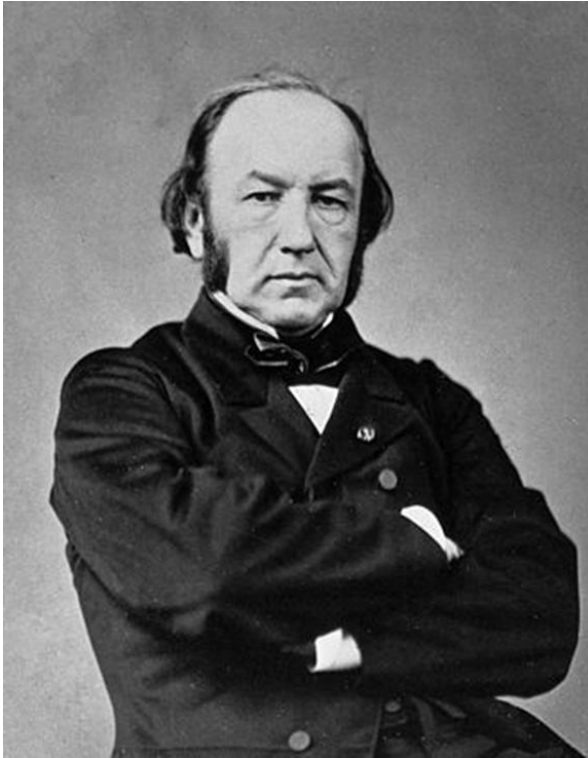
2. SLOŽENOST

Složen je od **niza operacija**, tj. **lanca akcija**:
kraj jedne akcije okidač je za pokretanje sledeće.

3. ADAPTIVNOST

Regulisanje važnih **bioloških zadataka**:
hranjenje, zaštita, razmnožavanje, nega potomstva...

INSTINKTI: klasifikacija

Claude Bernard (1813-1878)

William McDougall (1871-1938)

INSTINKTI: klasifikacija

12 osnovnih instinkata:

1. bekstvo (strah)
2. odvrćanje (neprijatnost)
3. radoznalost (iznenađenje)
4. agresivnost (gnev)
5. samoponišavanje (zbunjenost)
6. samopotvrđivanje (oduševljenje)
7. roditeljski instinkt (nežnost)
8. instinkt produženja vrste
9. instinkt hranjenja
10. instinkt stada, čopora, jata i sl.
11. instinkt sticanja (!)
12. instinkt stvaranja (!)

William McDougall (1871-1938)

INSTINKTI: klasifikacija

Umesto instinkta - **sklonost**:

dispozicija

aktivna tendencija

stremljenje ka cilju

(McDougall, 1923)

William McDougall (1871-1938)

INSTINKTI: uže karakteristike

1. NEMA UČEŠĆA SVESTI

Nema svesnog uticaja na tok realizacije instinktivne radnje.
Nema prilagođavanja radnji iznenadnim sredinskim promenama.

*Npr. Osa potajnica nastavlja da gradi gnezdo i posle oštećenja:
nema povratka na realizovane radnje, tj. nema popravke gnezda.*

Ipak, kod nekih vrsta svest se uključuje u regulaciju instinkta.

Npr. Ptice popravljaju oštećeno gnezdo.

INSTINKTI: uže karakteristike

2. NAGON

HOMEOSTATIČKI NAGONI

Unutrašnja neravnoteža = **potreba** => instinktivno ponašanje =>
zadovoljenje potrebe = **homeostaza** (ravnoteža) => isključuje se inst. p.

REGULATORNI NAGONI

preživljavanje jedinke

Glad

Žeđ

Potreba za vazduhom

Potreba za snom

NEREGULATORNI NAGONI

preživljavanje vrste

Seks

Materinski motiv

Teritorijalnost

Gregarni motiv

INSTINKTI: uže karakteristike

2. NAGON

NEHOMEOSTATIČKI NAGONI

Unutrašnja „dosada“ = **potreba za aktivnošću** => inst. ponašanje => istraživanje, igra = **podizanje pobuđenosti**

INSTINKTI: uže karakteristike

3. OKIDAJUĆI STIMULUS

Spoljašnji znak za pokretanje instinktivnog ponašanja

*Npr. Crvena kesa =>
seksualna spremnost*

*Npr. Vibracija mreže =>
plen se uhvatio*

INSTINKTI: uže karakteristike

3. OKIDAJUĆI STIMULUS

Konrad Lorenz:

Nekada nema spoljašnjeg znaka.

Unutrašnji okidač:

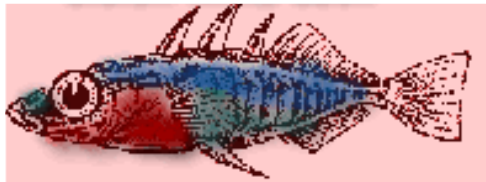
napetost usled neravnoteže u organizmu

INSTINKTI: uže karakteristike

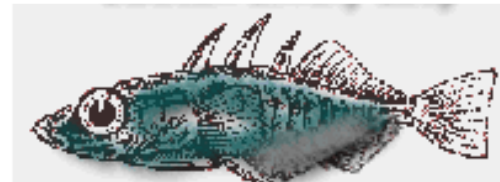
3. OKIDAJUĆI STIMULUS

a. SPECIFIČNOST OKIDAJUĆEG STIMULUSA

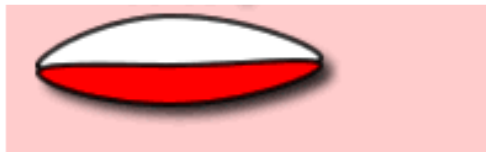
MUŽJAK

ŽENKA

Model

NAPAD

UDVARANJE

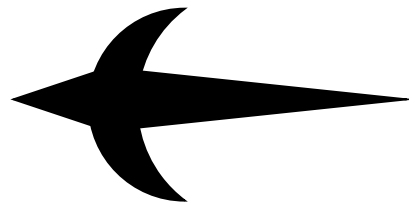
Reakcija mužjaka

INSTINKTI: uže karakteristike

3. OKIDAJUĆI STIMULUS

a. SPECIFIČNOST OKIDAJUĆEG STIMULUSA

Tinbergen, Lorenz

Pilići beže!

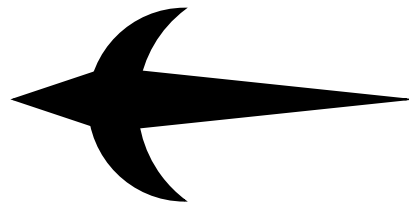
JASTREB

INSTINKTI: uže karakteristike

3. OKIDAJUĆI STIMULUS

a. SPECIFIČNOST OKIDAJUĆEG STIMULUSA

Tinbergen, Lorenz

Pilići nastavljaju da ključaju...

GUSKA

INSTINKTI: uže karakteristike

3. OKIDAJUĆI STIMULUS

b. INTENZITET OKIDAJUĆEG STIMULUSA

Tinbergen: efekat **nadnormalnih** stimulusa

INSTINKTI: uže karakteristike

3. OKIDAJUĆI STIMULUS

b. INTENZITET OKIDAJUĆEG STIMULUSA

Tinbergen: efekat **nadnormalnih** stimulusa

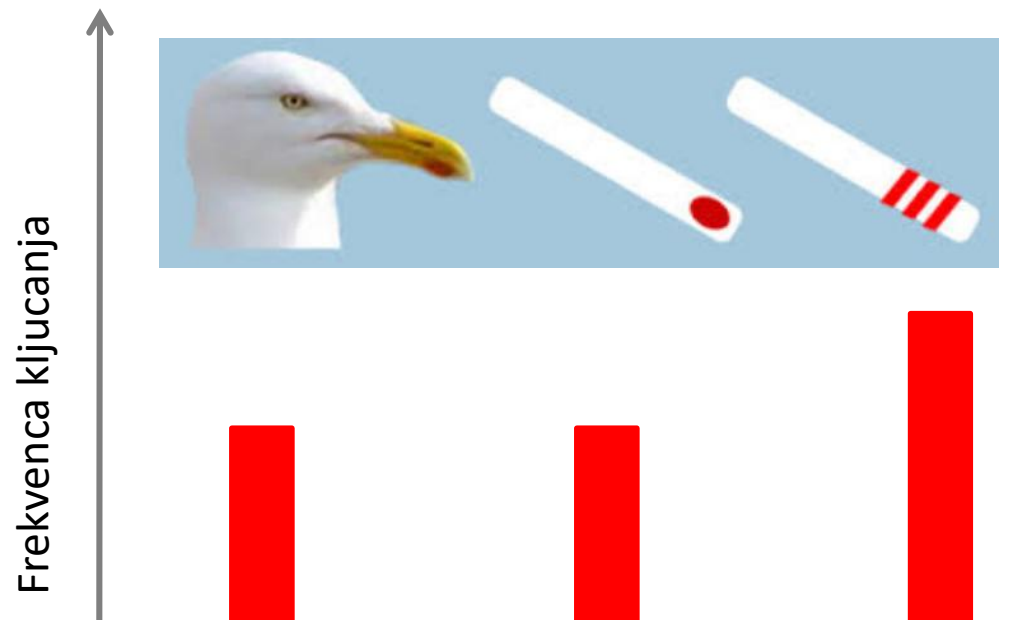

INSTINKTI: uže karakteristike

3. OKIDAJUĆI STIMULUS

b. INTENZITET OKIDAJUĆEG STIMULUSA

Tinbergen: efekat **nadnormalnih** stimulusa

INSTINKTI: uže karakteristike

3. OKIDAJUĆI STIMULUS

b. INTENZITET OKIDAJUĆEG STIMULUSA

Tinbergen: efekat **nadnormalnih** stimulusa

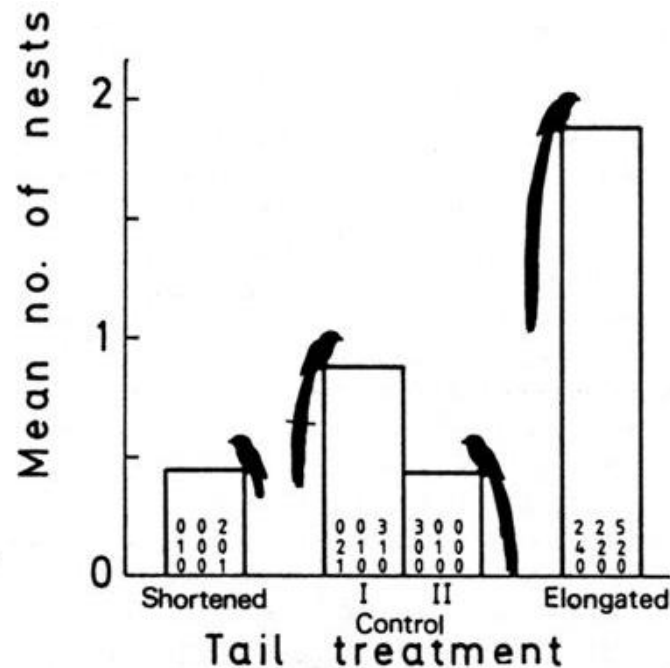
Euplectes ardens

INSTINKTI: uže karakteristike

3. OKIDAJUĆI STIMULUS

b. INTENZITET OKIDAJUĆEG STIMULUSA

Tinbergen: efekat **nadnormalnih** stimulusa

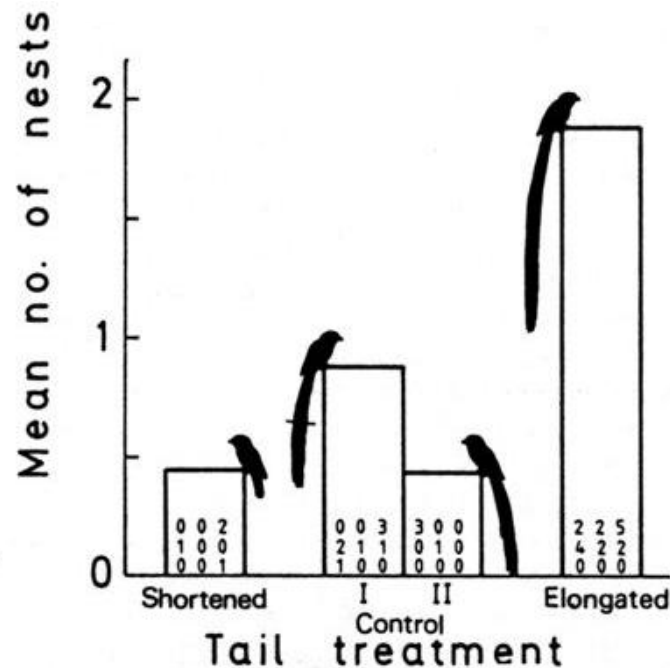
Andersson, 1982

INSTINKTI: uže karakteristike

3. OKIDAJUĆI STIMULUS

b. INTENZITET OKIDAJUĆEG STIMULUSA

Tinbergen: efekat **nadnormalnih** stimulusa

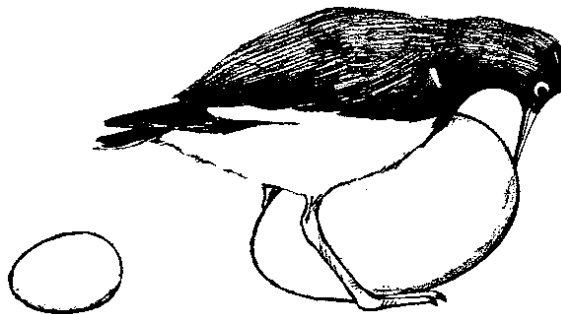
Andersson, 1982

INSTINKTI: uže karakteristike

3. OKIDAJUĆI STIMULUS

b. INTENZITET OKIDAJUĆEG STIMULUSA

Tinbergen: efekat **nadnormalnih** stimulusa

INSTINKTI: uže karakteristike

4. (NE)PROMENLJIVOST REALIZACIJE INSTINKTA

Tinbergen: Zavisi od vrste ponašanja

Apetitivno ponašanje (fleksibilnije)

Npr. hvatanje plena, udvaranje ...

Konzumatorne aktivnosti (rigidnije)

Npr. jedenje plena, kopulacija ...

INSTINKTI: uže karakteristike

5. SOCIJALNI ČINIOCI

Senzitivni periodi (makar i samo izloženost stimulaciji)

Npr. ptice koje slušaju pevanje udvaranja ili teritorijalne pesme u ranim uzrastnim periodima.

INSTINKTI: uže karakteristike

5. SOCIJALNI ČINIOCI

Lorenz: utiskivanje kod ptica

INSTINKTI: uže karakteristike

5. SOCIJALNI ČINIOCI

Socijalna **procena**: isti stimulus okidač – različite reakcije

Npr. Pojava uljeza => procena opasnosti

agresivna ili **defanzivna** reakcija (*fight or flight*)

INSTINKTI: uže karakteristike

5. SOCIJALNI ČINIOCI

Socijalna **procena**: isti stimulus okidač – različite reakcije

Npr. Pojava uljeza => procena opasnosti

agresivna ili **defanzivna** reakcija (*fight or flight*)

INSTINKTI: uže karakteristike

5. SOCIJALNI ČINIOCI

Socijalna **procena**: isti stimulus okidač – različite reakcije

Npr. Pojava uljeza => procena opasnosti

agresivna ili **defanzivna** reakcija (*fight or flight*)

INSTINKTI: uže karakteristike

5. SOCIJALNI ČINIOCI

Socijalna **procena**: isti stimulus okidač – različite reakcije

Npr. Pojava uljeza => procena opasnosti

agresivna ili **defanzivna** reakcija (*fight or flight*)

INSTINKTI: uže karakteristike

5. SOCIJALNI ČINIOCI

Socijalna **procena**: isti stimulus okidač – različite reakcije

Npr. Pojava uljeza => procena opasnosti

agresivna ili **defanzivna** reakcija (*fight or flight*)

INSTINKTI: uže karakteristike

5. SOCIJALNI ČINIOCI

Socijalna **procena**: isti stimulus okidač – različite reakcije

Npr. Pojava uljeza => procena opasnosti

agresivna ili **defanzivna** reakcija (*fight or flight*)

INSTINKTI: uže karakteristike

5. SOCIJALNI ČINIOCI

Socijalna **procena**: isti stimulus okidač – različite reakcije

Npr. Pojava uljeza => procena opasnosti

agresivna ili **defanzivna** reakcija (*fight or flight*)
ponekada i **besmislena** aktivnost, tj. pomeranje energije

Npr. riba koja usred borbe počne da popravlja gnezdo.

Npr. petao usred borbe počne da čeprka zemlju.

INSTINKTI KOD LJUDI

